

Nyergesújfalu – az élhető város és szerethető falu

Mihelik Magdolna polgármester Nyergesújfaluról*

A Duna-menti Nyergesújfalu a város fiatal polgármesterével, Mihelik Magdolnával először dolgozószobájában ültünk le, de a napos tavaszi idő rövid városi sétára csábított minket. Magdolna asszony fiatalos lendülettel kalauzol a kisváros utcáin, mindenkit ismer – és e rövid „városi mustrán” is meg-megállítják a nyergesiek dolgaikkal, akikkel közvetlen és barátságos.

Husz Kata: Nevében falu a település, funkciójában azonban város. Hogyan őrzi ezt a kettősséget napjainkban Nyergesújfalu?

Mihelik Magdolna: Éppen idén 25 éve lett város a „falunk”. Termé-

szetesen – kortól függetlenül – sokan most is, mégis falunak mondjuk a várost, noha – a több mint fél évszázada magyar cégek, részvénytársaságok által meghonosított egyedülálló nagyipari kultúra kiteljesedése óta – a falusi jellemzők már fogynak, még ha a város egyes részeire jellemzőek is. A „városiasodott”, lakótelepi miliő és a gazdagabb „ófalusi” együttélés a legnagyobb városok többségében is megfigyelhető. Nálunk a rurális és urbanus egymás mellett élés harmóniát jelent! Pozitívnak tekintem, ha falusiaknak érezzük magunkat, jó hallani a lakótelepen a kismamákat, hogy faluról beszélnek. Úgy gondolom, ezt az érzést erősítenünk kell.

Nyergesújfalu körzeti funkciókkal rendelkezik. A nagyüzemek ide településének, a hagyományos iparos szakmákat űző vállalkozásoknak is köszönhetően viszonylag tehetős település. Ha példát kellene mondanom a nagyipari struktúrára, akkor a világszínvonalat képviselő szénszálgártást említeném. Ha a hagyományos kisiparokat veszem sorba, akkor a kőfaragást, építőipart és a hozzájuk kapcsolódó vállalkozásokat, szolgáltatásokat kell elsőként mondanom. A szőlőhegyek, a pincefalu és a lakótelepek együtt jelentik mindennapjainkat a forgalmas 10-es főút mentén.

Városunk alapítása a 250 éve ide települt német telepésekhez kötődik. A svábok leszármazottai, illetve a múlt század közepén az ipari kultúra nyergesi meghonosításával, a nagyszámú munkahelyek vonzására az ország minden tájáról és azok megszámlálhatatlan szokásrendszeréből ide települt emberek, családok sokszínű települést hoztak létre. Mi itt „kicsiben” szinte leképezzük hazánk etnikai, kulturális változatosságát.

H. K.: Mekkora a város lakossága? Mik a legfontosabb mutatói?

M. M.: Városunk közel nyolcezer lélekszámú. Büszkén mondhatom, megyei viszonylatban kedvező demográfiai mutatókkal rendelkezünk. Négy óvodaépületünk mindegyike közel 100 százalékos kihasználtsággal működik. Önként vállalt feladatként bölcsődénk két teljes csoporttal működik. Alig van halmozottan hátrányos gyermek településünkön. Kivételes eset, ha valakinek nincs nyolc osztályon túli végzettsége. A felsőfokú végzettségük aránya – a főváros és a közeli nagyvárosok viszonylagos közelsége, vonzása miatt – nem haladja meg az országos átlagot. Nyergesújfalu korábbi iparos, föld-, szőlőművelő közösségéből – az 1940-es évek idején, három nagyvállalat ide-

* A beszélgetés 2014 tavaszán készült.

Nyergesújfalú látképe

telepítése után – már jobbra ipari munkásság által lakott „urbánus” nagyközség fejlődött.

Már említettem a német nemzetiséget, a XVIII. századtól Mária Terézia királynő betelepítési elképzelésének megfelelően alapította „Neudorf”-ot. Baden-Württembergből érkeztek a földművesek, kézművesek, és újra benépesítették a török időkben, majd a Rákóczi-szabadságharcban szinte teljesen eltűnt települést. A sváb mentalitás érezhető volt a településen 1946-ig. A világháborút követő kitelepítési hullám nagyközségünket nem sújtotta annyira, mint más magyarországi német közösségeket, a nemzetiségi lét azonban évtizedeken át titkolt „állapot” volt. Csak a svábruhás, idősebb asszonyok merték anyanyelvüket használni, természetesen „*nicht vor dem Kind*”^{*} alapon. A nyolcvanas években aztán elindult az óvodai és iskolai nemzetiségi nevelés, amit máig nagy arányban választanak a szülők. A köznevelési intézményeken túl a Német Kisebbségi Önkormányzat és énekkarok képviselik a kisebbségi örökség ápolását, átörökítését. Óriási segítséget kapunk német testvérvárosainktól – Karlsdorf-Neuthardtól és Neu Wulmstorfától – sváb hagyományaink megtartásához, fejlesztéséhez. 2011-ben Komárom-Esztergom megye önkormányzata felkérésére mi rendeztük meg a megyei nemzetiségi találkozót. Tájházunkban Padányi Lajos tanár úrnak, helytörténészünk-

nek köszönhetően a nyergesi tárgyi kultúra emlékeit tekinthetjük meg, és eredeti sváb szoba is várja az érdeklődőket, rusztikus berendezéssel. Könyveket, helytörténeti füzeteket adtunk ki az elmúlt években – részben tanár úr, részben fiatal, lelkes nyelvtanárok gyűjtésének köszönhetően.

Másik önkormányzattal is rendelkező nemzetiségünk a ruszin volt, azonban sajnos épp a múlt héten jelentette be a Ruszin Kisebbségi Önkormányzat önkéntes megszűnését. Ruszin hagyományról már sajnos nem beszélhetünk...

H. K.: *Városukban alkotott, élt Kernstok Károly. Nyergesújfalú szinte egy nagy művészeti műhely.*

M. M.: Az a nem túl humoros, ironikus – városunk esetében talán mégis találó – megjegyzés, mely

szerint, ha Nyergesen valaki eldob egy követ, az egy festőt biztosan fejbe talál... igaz. A többnyire szakmailag képzett alkotókból álló 25 éves Kernstok Művészeti Kör és a 10 éves, a művelődési házhoz kapcsolódó Ady Endre Rajzszakkör mellett működik a népi hagyományokat megőrző Alkotóház, valamint a Barátság Kör Egyesület körön belüli kézműves csoport. Számtalan „magányos” alkotó bizonyítja, hogy az egykori, Kernstok Károly köré szerveződött nyergesi „helikon” valamiféle művészeti eredményre ösztönző „helyszellemnek” köszönhető létét, kiteljesedését. Ez összefügghet a természeti gazdagsággal és sokszínűséggel, talán a helyi borral? Már nem is tudom. Még Ady Endre sem felejtette el nyergesi napjait. Rengeteg kiállítást jegyez a Kernstok Galéria és a művelődési ház több épülete. Kiállításainkat jórészt Szlávik József szervezi, ő e terület gazdája. Igyekszik „összművészeti vé” és társadalmi eseménnyé tenni a megnyitókat. A városháza alagsorában működő korszerű galéria irodalmi, zenei események helyszíne is. Egyszer kissé elcsodálkoztam, amikor a portás felhívott, megjött a zongorahangoló a Városházára. Értetlenkedtem, mert nem tudtam, hogy előző este egy valódi Petrof is beköltözött a képek közé. Azóta a köztisztviselők munkaidőben is gyakorta élvezhetik a komolyzenét. Talán a hivatalról alkotott képet jól befolyásolja a galéria, a nyitottság az igényes képzőművészetre, a városháza épületének több-célú használata.

Városháza

* Nem a gyerek előtt.

H. K.: *Melyek a legfontosabb rendezvények, programok, éves rendszeres események a város életében?*

M. M.: A kilencvenes években az országban az elsők között voltunk sörfesztiválok rendezésében, és ehhez a nyári tömegrendezvényhez kínált újabb szórakozási lehetőséget a város római gyökereire emlékező/emlékeztető Crumerum Fesztivál. 2011-ben mégis úgy döntöttünk, hogy e programok alapjaira és az évszázados nyergesi borkultúrára, a Szent Donát Borünnepekre építve megalkotjuk a „Völgyválaszt”, a playback nélküli fesztivált. A névadó ötlet a Németvölgy és a Szénásvölgy találkozásánál kialakított új rendezvénytérből eredt. Nem Magyarország harmincadik bornapját akartuk kitalálni itt a Gerecse lankáin, hanem csodálatos természeti környezetben, a várostól egy kilométerre egy élhető, színvonalas kulturális kapcsolódást jelentő nyári fesztiválra vizionáltunk. S ezt a fesztivált immár harmadik éve kötjük össze a Kernstok-villánál a művészeti délutánnal és esti koncertekkel.

Visszatérve a Völgyválaszra és az annak helyet adó térre, területre, amely a városi nagyrendezvényen kívül azóta már helyet ad a pincegazdák szorgos munkájának köszönhetően falusi disznóvágásoknak és forralt boros délutánoknak is. Természetesen számtalan kisebb, visszatérő programunk is van, így a Márton-nap, a városi gyermeknap, ami-

Vecsesi Sándor secco részlete a Városháza aulájából

kor még a kerítés is palacsintából áll – ezen a májusi napon 40 kilogramm lisztet használunk fel –, a Pinocchio Bábcsoport eseményei, a városi borverseny, az egyes hivatások napjának méltó megünneplése, az Adventkezdő nap, a helyi sportszakosztályok, egyesületek összefogásában rendezett családi sportnap és kerékpárverseny. Ezek közül is kiemelkedő a 2009 óta megrendezett Nyerges 40/20 teljesítménytúra. A teljesítménytúrát a Négy Égtáj Egyesület szervezi, városunk önkormányzatának komoly anyagi támogatásával. Az egyik leglátogatottabb hazai teljesítménytúra. Az útvonalának bejárásakor a Gerecse-hegység környékünkön fellelhető minden szépségét látja a túrázó.

H. K.: *Nyergesújfalu Komárom-Esztergom megyében az elsők között alakította meg az Értéktár Bizottságát. Mennyire erős a civil élet, a civil szerveződések szerepe a város közösségi életében?*

M. M.: Nálunk elég korán elindult a civilszervezeti élet, köszönhetően a már a rendszerváltoztatás idején kialakított testvérvárosi kapcsolatoknak is. Negyven civil szerveződés van a városban, számuk folyamatosan növekszik. Átfogják valamennyi korosztályt és a különböző társadalmi, szociális csoportokat. Az még kevésbé jellemző, hogy közfeladatot vesznek át, mint például az idősek otthonát és napközijét fenntartó Szamaritánus Alapítvány. Nő a segítő szervezetek száma, de a hagyományörzés is egyre kedveltebb és a sportélet, a versenysport is egyre aktívabb a településen. Van több száz főt számláló egyesületünk is. Üdvösnek, élhető városunk kovászának tartom az önszerveződő közösségeket és a közösségek közötti interakciókat, e csoportok a generációk közötti párbeszédre is nagyon jó hatással vannak. A babaklubtól kezdve a sérült fiatalokat támogató szervezeteig, a lovasoktól a karitatív munkát napi szinten vállalóig, az évtizedek óta sikeres és új sportegyesületekig, sokáig sorolhatnám, miben, mennyi-
en aktívak.

Természetesen az aktív közösségi élet magával hozza, hogy közösségi pontokat kell létrehoznunk, amely lehet akár a helyi kézművesek és östermelők, termékek piaca is.

Szent Mihály templom

H. K.: *Nyergesújfalu iskolaváros is, két telephellyel sikeresen működik a helyi általános iskola és a Szalézi-Irinyi Középiskolában is naponta több száz diákot oktatnak. Mennyire vesz részt az ifjúság a helyi társadalmi életben?*

M. M.: Úgy érzem ez nem helyi sajátosság, hogy ez egyelőre még „gyenge pontja” a társadalmi és ezen belül a civilszervezeti életnek. Egy bizonyos korosztályt, a legveszélyeztetettebb – a tinédzser – életkorban lévőket nehezebb megszólítani. Igaz a sportegyesületek munkájába, a helyi zenei életbe még bekapcsolódnak, egyéb tevékenységekben azonban mérsékelt számban vesznek részt. Megoldást jelentene egy ifjúsági központ létrehozása, ahol ellenőrzött, irányított körülmények között, megfelelő programokkal, tanácsadással segítenék a fiatalokat. A gazdasági válság térségünket sem kerülte el, és kritikus élethelyzetet teremtett. A családjuk megélhetése érdekében, sokszor erejükön felül vállaló szülők óhatatlanul kevesebbet tudnak foglalkozni gyermekeikkel. Ezen a területen kell előre lépniünk, önkormányzati intézményeinknek, iskoláinknak akár plusz feladatot vállalni. Gyermekeink jelene valójában városunk jövője.

H. K.: *Kérem, ismertesse a település turisztikai lehetőségeit, miért érdemes Nyergesújfalut választania a kirándulóknak?*

M. M.: Természeti környezetünk az ipari kultúra jelenléte mellett is vonzó – látóinkat szeretettel ajánljuk. A nyergesi Sánchegyőről nyílik az egyik legszebb kilátás a Dunára, s onnan a Felvidékre. A turizmus több ágában vannak lehetőségek, de ezeket a lehetőségeket nekünk, Duna-menti településeknek – mint szolgáltatási palettát – közösen kell ajánlanunk. Az a cél, hogy az ideérkező turistát több napra szép látnivalóval, értékes programokkal csábítsuk el. Kerékpárút köti össze városunkat három környékbeli településsel, s a hálózat továbbfejlesztése kiemelt célunk. Tavaly nyáron kerékpáros információs-pihenő pontot alakítottunk ki a Térségi Közösségi Háznál – szinte a város kapujánál, idén informatikai és egyéb információs fejlesztések történnék. Most indult Lábatlan-Karva közötti kishajós átkelés, remélem, hogy ez komoly távlatokat nyitott. Attól, hogy Nyergesújfalu elsősorban ipari település, nem jelenthet gátat az itt élők életminőségét is javító idegenforgalmi-turisztikai fejlesztéseknek.

Térségi Közösségi Ház

H. K.: *S most kicsit tekintsünk a közeljövőbe is. Milyen kihívásokkal*

néz szembe jelenleg a település? Milyen fejlesztési terveik vannak?

M. M.: Beszélgetésünk apropóját a közösségi művelődés adta, tehát ha közművelődésről beszélünk, napi fejlődést jelent nekem a térség legjelentősebb művelődési házának, benne a 300 fős színháztermének a felújítása. A munkálatok a tetőfelújítással végre megkezdődtek, de komoly pályázati vagy egyéb céltámogatás nélkül csupán több éves ciklusra szétbontott felújítással tudja a város a 800 millió forintos művelődési ház beruházást megvalósítani. Az ipari park fejlesztése képez prioritást a város működőképessége, fejleszthetősége szempontjából. A megfelelő számú munkahely a város lakosságának megtartása, életminőségének fenntartása érdekében a legfontosabb. Városkép-javítási tervekkel rendelkezünk, az intézményi épületek, utak felújítása folyamatos városüzemeltetési feladatot ad nekünk. Bizakodó vagyok, szerencsére

az üzemek prosperálnak, jelentős fejlesztés is várható, amely újabb helyi munkahelyeket eredményez, a városnak ezzel pedig az adóerő-képessége növekszik.

H. K.: *A testvértelepülési kapcsolatokban eddig milyen közös programok valósultak meg? Voltak-e társadalmi, gazdasági, kulturális „hozadékaik” az eddigi nemzetközi kapcsolatoknak?*

M. M.: Ha társadalmi szempontból nézem, számomra az a legfontosabb, hogy mit, milyen „jó gyakorlatot” tudunk nálunk meghonosítani. Még fiatal önkormányzati titkárként testvérvárosi tanulmányúton tanultam meg, hogy minden közszférában alkalmazottnak, választott vezetőnek át kell kódolnia gondolkodását: mi vagyunk a választókért. Nekünk kell megtennünk mindent az itt élőkért – függetlenül a világnézetüktől, koruktól, vallásuktól. Ez alatt értem a hivatali munkavégzés abszolút pártatlanságát, de azt az apróságnak tűnő dolgot is, hogy a rendezvényeinken nem emeljük ki magunkat, delegációinkat a helyi emberek fölé...

A testvérvárosokkal való gazdasági együttműködés területén úgy gondolom, még vannak lehetőségeink. Természetesen kisebb-nagyobb ajándékokat – akár járműveket, egyéb adományokat többször is kaptunk tőlük, és óriási örömeinkre szolgáltak vele. A nyelvtanulás, a szemléletformálás jelentőségét mégis nagyobbra tartottam, és most is fontosabbnak érzem. Testvérvárosaink a rászoruló családok számára, gyermekgondozási, idősgondozási intézményeink számára rendszeresen adományokat hoznak. Az adományok szakszerű szétosztását a helyi Vöröskereszt ko-

ordinálja, nem kis munkával. Kulturális téren a cserelátogatások, közös zenei, képzőművészeti események, egyházi alkalmak jelentik a kapcsolatot. Közös kiadványok, művészeti naptárak készültek. Kiemelném az intézmények együttműködését, tapasztalatcseréjét – legyen szó tűzoltókról, pedagógusokról, gazdasági szereplőkről, de akár az uniós választások alkalmával kölcsönösen küldött megfigyelőkről.

H. K.: *Mit tart legnagyobb sikerének polgármesteri munkájában?*

M. M.: Az elmúlt időszak rengeteg változást hozott az intézményrendszerben, a hivatal működésében. A gazdasági válság nálunk is érezte hatását. Én mégis minden kedvezőtlen külső hatás ellenére azt éreztem, tapasztaltam, hogy a képviselő-testületi tagok korrekt együttműködésének és józan gondolkodásának köszönhetően, Nyergesújfalunak nem volt szüksége adósságkonszolidációra! Persze ezért komoly áldozatot hoztunk, a polgármesteri ciklusom első felében nagyon szoros gazdálkodást folytattunk, kevésbé látványos fejlesztésekkel – de a város adósság

nélkül működött. Visszatekintve az elmúlt időszakra, mérleget vonva úgy gondolom, az első és az utolsó évet a jelentősebb beruházásoknak szenteltük, a másodikat a törlesztésre fordítottuk, a harmadik év volt a megerősödésé. Természetesen 2012-2013-ban is történtek kisebb fejlesztések, az önként vállalt feladatainkat továbbra is elláttuk, és a civilek támogatásáról a korábbiaknak megfelelően, talán erőnkön felül gondoskodtunk a nehezebb években is.

Bizonyára elfogult vagyok, mégis pezsgőnek érzem Nyergesújfalu közösségi kulturális életét. Célunk, hogy ezt a területet a közösségfejlesztés szempontjából még inkább dinamizáljuk, és az ifjúságvédelem-szabadidőszervezés, időszügy, önkéntesség területével összenövesszük.

Közéletünkre szerencsére nem jellemzőek a nagy és látványos csaták, a nagy ellentétek – ha higgadtak maradunk, akkor holnap is egymás szemébe tudunk nézni, úgy gondolom nincsen olyan probléma, amit egy kicsi jóakarattal és összefogással ne tudnánk megoldani. Hiszek a nyugodt, élhető kisvárosban, és örülök, hogy Nyergesújfalut ennek mondhatom.

MIHELİK MAGDOLNA 1970. május 19-én született Esztergomban. 1994-ben diplomázott az esztergomi tanítóképző főiskolán német nemzetiségi szakon, ösztöndíjjal tanult a Passau-i Egyetemen. 2003-ban diplomázott az Államigazgatási Főiskolán, szakdolgozatát az Esztergom-Nyergesújfalu Kistérség fejlesztési lehetőségeiről írta. 2005-ben tett pedagógus szakvizsgát az Eszterházy Károly Főiskolán. 2007-ben letette a közigazgatási szakvizsgát. 1994-től közoktatási intézményekben – alapítványi iskolákban – dolgozott Budapesten és Esztergomban. 1999-től a Nyergesújfalui Polgármesteri Hivatal munkatársa, intézményi referensi feladatokat, nemzetközi kapcsolatok, rendezvények szervezését látta el. Férjezett, két gyermeke van, Tamás és Sára.

HUSZ KATA művelődésszervező, non-profit manager, tervező-szerkesztő, reklámügynitző és marketing manager. 2008 óta dolgozik a közművelődés szakterületén és a megyei feladatellátásban. 2013. január 1-jétől a Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Megyei Irodájának vezetője.

